

Yayın Değerlendirme / Book Reviews

**M. M. el-A'zamî, Vahyedilişinden Derlenişine Kur'an Tarihi,
Eski ve Yeni Ahit ile Karşılaştırmalı Bir Araştırma
(tercüme: Ömer Türker, Fatih Serenli)**

İstanbul: İz Yayıncılık, 2011, 9789753556460, 438 s.

Sedat Bilinir*

Muhammed Mustafa el-A'zamî 1932 yılında Hindistan'ın Mau-nath Bhanajan şehrinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Hindistan'da aldı. 1955 yılında Yüksek Lisans öğrenimini el-Ezher'de, 1966 yılında ise Doktorasını Cambridge'de tamamladı. Daha sonra bir süre Katar Milli Kütüphanesinde müdürlük görevi yaptı. El-A'zamî, Suudi Arabistan'ın Ümmü'l Kurâ, İngiltere'nin Oxford ve ABD'nin Michigan ve Princeton Üniversitelerinde öğretim üyeliği yaptı. 1980 yılında hadis alanındaki çalışmaları neticesinde, Kral Faysal Uluslararası İslami Araştırmaları Ödülüne layık görülmüştür. İncelemekte olduğumuz Kur'an Tarihi adlı eserin yazımı ise 1999 yılında tamamlanmıştır.

Yazarı bu kitabı hazırlamaya iten en büyük sebebin, Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelâmı olmadığına dair ortaya atılan görüşlere ve bozulmadan günümüze kadar gelebilmiş olmasının mümkün olmadığına, dair görüşlere ilmi açıdan bir cevap sunabilme ihtiyacından kaynaklanmış olduğu görülmektedir. Yazarı harekete geçiren ithamlardan biri şu şekildedir:

“Müslümanlar her ne kadar Kur'an'ın değişime uğramamış Allah Kitabı olduğuna inanıyorlarsa da bu görüşü ilmi ölçütler dâhilinde savunmaktan tamamıyla acizdirler” Toby Lester (s. 19).

* Dr., Tarih Öğretmeni, İstanbul/Türkiye, sedatbilinir@hotmail.com, orcid.org/0000-0002-2327-9038

Böylelikle karşıt görüşlere somut veriler sunmak için harekete geçilmiştir. Bu bağlamda bu eser alanında çok ciddi bir öneme sahiptir. Vahyedilişinden derlenişine kadar Kur'an metninin derin bir incelemesini ortaya koyan eser, ayrıca eski ve yeni ahit metinlerinin tarihiyle mukayeseli bir çözümleme yapmaktadır. Genel itibariyle eser Kur'an'a yönelik ağır ithamlara karşı bir reddiye mahiyetinde hazırlanmıştır.

Eser 3 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm Kur'an Metninin Tarihi başlığı ile kendi içinde on üç bölüme ayrılmıştır. Bu on üç bölümün her birinin sonunda kendine ait sonuç kısmı bulunmakta ve her bölümün kendine özel değerlendirilmesini yapmaktadır. İkinci Bölüm Kitab-ı Mukaddes Tarihi, başlığı ile kendi içinde dört bölüme ayrılmıştır. Üçüncü bölüm ise Oryantalist araştırmacılığın değerlendirilmesi, başlığı ile iki bölüme ayrılmıştır. Son olarak, Son Söz, başlığı ile bir bölüm hazırlanmış ve kitap hakkında genel bir değerlendirme ve çıkarım yapılmıştır.

Kitabın giriş kısmının tamamında Kur'an'a karşı öne sürülen iddia sahiplerinin sözlerinden alıntılara yer verilmiş ve bu alıntıların yani iddiaların neden geçersiz olduğuna kısaca cevaplar verilmiştir.

Girişin ardından İslam Tarihi hakkında kısa bir özet verilmiş, İslam öncesi Arabistan hakkında kısa bilgiler ve Hz. Muhammed'in doğumundan ölümüne kadar geçen süreç ve savaşlar çok kısa anlatılmış ve kaynak olarak hadis kaynakları kullanılmıştır. Bu bölümün tamamının 35 sayfada özetlenmiş olmasının sebebi Kur'an üzerinde daha fazla durmak ve konunun dağılmasına engel olmak, olarak yorumlayabiliriz.

Eserin içeriğine baktığımızda, Kur'an ile Yahudi mitolojisi birbirleriyle kıyaslanmış, Kur'an'da her şey Allah'a kulluk etmek için yaratıldı ifadesi yer alırken Yahudi mitolojisinde her şey İsrail oğullarının yararı için yaratıldı görüşü vardır.

Yaratıcı ve onun bazı sıfatları, insanlığın yaratılmasının hikmeti, peygamberlerin mesajı, son peygamber ve son peygamberin vahiyleri alması konuları hakkında tamamen Kur'an'dan ayetlerle örnekler verilip açıklanmaya çalışılmıştır.

Kitâb-ı Mukaddes'in en çok satılan kitap ancak buna rağmen en az okunan kitap olduğu vurgulanırken, Kur'an buna kıyasla yalnızca okuma sayısının fazlalığı değil ayrıca ezberlenmesi bakımından da oldukça büyük bir orana sahip olduğu söylenmiştir.

Peygamberin vahyi aldıktan sonra, vahiy kâtiplerinin hepsine o ayeti yazdırdığı ve yaklaşık olarak 65 vahiy kâtibinin bulunduğu bilgisi verilmektedir. Vahyin

kayıt altına geçişi güzel bir şekilde anlatılmıştır. Kitabın bu bölümü, Kur'an'ın değiştirildiği oryantalist görüşlere bir cevap niteliğindedir. Çünkü onlarca vahiy kâtibinin dışında bir de ayetleri ezbere bilenler vardı ve Kur'an derlenirken, vahiy kâtiplerinin hepsinin ayrı ayrı kontrolünden geçiriliyordu. Hatta bu durum Peygamberin ölümünden yüzlerce yıl sonra değil, hemen birkaç yıl aradan sonra yapılmaya başlanmıştır. Zaten peygamberin son yıllarına kadar vahiy gelmeye devam ettiği için peygamber hayattayken öyle bir durumun gerçekleşmesi mümkün olamazdı.

Kitabın bu bölümünde Yemen koleksiyonundan örnek iki parşömen gösterilmiştir (s. 113, 114). Bu parşömende Kur'an harfleri o kadar büyük yazılmış ki kitabın tamamı yaklaşık bir metre yüksekliğine ulaşmıştır. Orijinal yazma nüshasının güvenilirlik aşamasının çizilerek açıklaması ise çok detaylı bir şekilde anlatılmıştır. (s. 122).

Vahyin farklı toplumlara kadar ulaşması, farklı lehçelerde Kur'an'ın okunmasına, telaffuz farklılıklarının ortaya çıkmasına sebebiyet vermişti. Bu durum toplumlar arasında karmaşanın yaşanmasına neden olmaya başladı. Bu gerekçeler gittikçe ciddi bir boyut almaya başlayınca Hz. Osman telaffuz kargaşasını gidermek adına duruma gerekli hassasiyetle yaklaştı ve bu sorunu çözmek adına girişimlerde bulundu. İşte bu girişimler sahih hadislerle detaylı bir şekilde aşama aşama anlatılmıştır. Bu bölüm ayrıca dönemin koşullarının ve bu faaliyetlerin ne kadar güç bir ortamda yürütülmeye çalışıldığının görülmesi açısından çok önemli bir bölümdür.

Sayfa 141 de Osman Mushaf'ı, Medine Mushaf'ı ve günümüz Mushaf'ı karşılaştırması tabloda gösterilmiştir. Buna göre Medine Mushaf'ında farklılıklar söz konusu ve bu farklılıkların sebebi Arap gramerine göre açıklanmıştır. Sayfa 153-158 arası Arap yazımında Mushaf'lara göre farklılıklar örnek olarak gösterilmiştir. Birinci bölüm dokuzuncu kısımda ise Hz. Muhammed'in kâtiplerine yazdırdığı bir mektup gösterilmiştir. Mektup Bizans İmparatoru Heraklius'a gönderilmek üzere Kufi yazı stiliyle yazılmış ve mektubun sonunda Hz. Muhammed'in mührü vurulmuştur. Daha sonra hareketlerin çıkma sebebi ve ortaya çıkışı hakkında bilgiler verilmiştir.

Sayfa 220-221 de Hadis rivayet zinciri çizelgesi yer almakta. Ardından uydurma hadis ile sahih hadis arasındaki farkın nasıl anlaşılacağı konusu üzerinde durulmuştur. Bu konu gerçekten çok önemlidir. Bu bölümde sahih hadise ulaşmak için takip edilen tüm yollar, kurallar ve kriterler anlatılmıştır. Bu bölümün sonunda yazar oryantalistlere haklı bir soru sormaktadır. Soru şöyledir; Müslümanların bu kriterleri acaba İncil'e uygulanmış olsaydı ne olurdu?

Kitabın ikinci bölümü Kitab-ı Mukaddes üzerine hazırlanmıştır. Eski ahide göre var olan ilginç bilgilere yer verilmiştir. İlginç diyoruz çünkü şu tarz ayetler mevcut; Yakup'un Tanrıyla gürüşmesi ve Tanrıyı mağlup etmesi (s. 268), hatta bazen de Tanrının kullarına hırsızlık yapmayı tavsiye etmesi (s. 270). Bu ilginç bilgilerden sonra krallar dönemi hakkında bilgiler verilmektedir. Yazar daha sonra eski ahit ile yeni ahit arasında, ayet bazında karşılaştırmalar yapıyor, daha sonra eski ahidin kaybolması nedeniyle yeni ahit içerisine mitolojik unsurların dâhil edildiğini vurguluyor. Burada ahitlere etki eden yaşanmış önemli hadisele- rin yüzyıllara göre listelenmiş bir tablosu bulunmaktadır (s. 289).

İkinci bölüm on altıncı kısım Hz. İsa'ya ayrılmış ve hakkında az bilgiye sahip olunması vurgulanmıştır. Bu bölümde Hz. İsa'nın tebliğ ettiği mesaj hakkında Hıristiyanların görüşlerine de yer verilmiştir. Ayetler üzerinde yapılan değişiklikleri tek tek göstermesi, somutlaştırması açısından çok iyi olmuştur (s. 354). Ayrıca teslis inancının ahitlerde yeri var mı, varsa hangisinde ne şekilde geçmiş kısaca bilgisi verilmektedir. Burada göreceğimiz üzere eski ahitte teslis inancı bulunmamaktadır.

Kitabın üçüncü bölümünde ise; Oryantalistlerin Kur'an ve Hz. Muhammed hakkında yaptıkları eleştiriler yer alırken, bu eleştirilere ayrı ayrı başlıklar altında cevap vermiştir. Tabi burada tarafsızlık üzerine de durulmuş ve gerçekten de dikkat çekilmesi gereken hususlara değinmiştir.

Genel itibarıyla esere bakıldığında Kur'an ve Kur'an'a yapılan eleştiriler hakkında sorgulayan pek çok insanın cevabını merak ettiği bilgiler sunulmuştur. Öyle ki bu bilgileri yalnızca Müslümanların değil İslamiyet'e inanmayanların hatta ateistlerin bile öğrenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Çünkü çoğu insan sorduğu sorulara mantıklı cevaplar ve deliller bulamadığı için inançsızlığa sürükleniyor. Bilgisizlik nedeniyle inançsızlığa sürüklenmek ne kadar yanlışsa bilgisizce inanmakta o kadar tehlikelidir. Eser karşıt görüşlere karşılık cevaplar niteliğinde hazırlandığı için deliller içermektedir. Eserin okuyucuya yeni bilgiler kattığı, faydalı bir çalışma olduğu düşüncesindeyiz.